USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška (soudce zpravodaj), soudkyně Michaely Bejčkové a soudců Josefa Baxy, Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka a Ivo Pospíšila v právní věci navrhovatele: **Ing. R. P.**, a účastnic řízení: **1) Státní volební komise**, sídlem náměstí Hrdinů 1634/4, Praha 4, a **2) Klára Kocmanová**, Kutná Hora, týkající návrhu na neplatnost volby kandidáta ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu konaných ve dnech 8. a 9. října 2021

takto:

I. Návrh se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Volební stížnost

[1] Návrhem doručeným dne 22. října 2021 a doplněným podáním ze dne 30. října 2021 se navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti volby kandidátky Kláry Kocmanové zvolené ve Středočeském kraji za koalici PIRÁTI a STAROSTOVÉ. Citoval z nálezu Ústavního soudu ze dne 2. února 2021 sp. zn. Pl. ÚS 44/17, vyhlášeného pod č. 49/2021 Sb., a namítal, že Ústava z politického systému vylučuje tvorbu koalic. Pirátská strana v rámci koalice PIRÁTI a STAROSTOVÉ získala pouze 4 mandáty, které odpovídají volebnímu zisku 90 787 hlasů, což je mnohem méně, než získaly tři největší strany, které se do Poslanecké sněmovny nedostaly (Přísaha, ČSSD a KSČM). Pokud by Pirátská strana kandidovala samostatně, nepřekročila by pětiprocentní klauzuli. Koalice tedy porušují volnou soutěž politických stran a zvýhodňují voliče stran v koalicích na úkor voličů stran, které kandidují samostatně. Výsledkem je nerovná váha hlasů pro jednotlivé strany.

[2] Navrhovatel dále požádal o ověření dat o zpracovávání výsledků hlasování (především preferenčních hlasů), o nezávislý audit programu na sčítání hlasů v jednotlivých okrscích a o prověření, zda nebyl v rámci zadávacího řízení na dodavatele softwaru pro zpracování výsledků voleb porušen zákon.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[3] Podle § 87 odst. 1 a 5 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů (dále jen „volební zákon“) se může každý občan zapsaný do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každá politická strana, politické hnutí nebo koalice, jejichž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována, domáhat ochrany u soudu podáním návrhu na neplatnost volby kandidáta, má-li za to, že byla porušena ustanovení tohoto zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby tohoto kandidáta.

[4] Navrhovatel je občanem České republiky, který má trvalý pobyt v obci Pyšely, a je tudíž zapsán do stálého seznamu voličů v této obci (§ 5 volebního zákona ve spojení s § 28 odst. 1 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů). Obec Pyšely leží ve Středočeském kraji. Navrhovatel je tedy aktivně legitimován k podání návrhu na neplatnost volby kandidátky zvolené v tomto volebním kraji.

[5] Tento návrh však není důvodný.

[6] Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 26. června 2006 č. j. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS, konstatoval, že volební zákon umožňuje v případě voleb do Poslanecké sněmovny podat pouze návrh na neplatnost volby kandidáta (či více kandidátů), nikoliv celých voleb. Může tak být napadena volba jediného kandidáta z důvodu jeho individuálního excesu ve volebním procesu (například o sobě uváděl nepravdivé informace) anebo proto, že v jeho případě došlo k pochybením při sčítání a vyhodnocování odevzdaných hlasů (například nebyly zohledněny preferenční hlasy, došlo k matematické chybě při sčítání apod.). Lze si nicméně představit i případy, kdy bude namítáno porušení volebního zákona v takové intenzitě a rozsahu, že to mohlo ovlivnit volbu vícera (nebo dokonce všech) kandidátů.

[7] Volební zákon přiznává aktivní legitimaci k podání návrhu na neplatnost volby kandidáta každému občanovi zapsanému do stálého seznamu ve volebním okrsku, kde byl poslanec volen, a každé politické straně nebo koalici, jejíž kandidátní listina ve volebním kraji byla pro volby do Poslanecké sněmovny zaregistrována. Zatímco politická strana tak může teoreticky podat návrh ve všech krajích a zpochybnit tak zvolení kandidátů v celé republice, občan je aktivně legitimován k podání návrhu jen ve vztahu ke kandidátům, kteří byli zvoleni v kraji, kde je buď zapsán ve stálém seznamu voličů, nebo kde reálně hlasoval. V případě občana je tak soudní ochrana poskytována primárně jeho aktivnímu volebnímu právu, a je tedy nezbytné, aby argumentace jeho návrhu cílila na protizákonnosti s výkonem tohoto práva spojené.

[8] V projednávané věci navrhovatel napadá neplatnost volby kandidátky zvolené za koalici PIRÁTI a STAROSTOVÉ ve Středočeském kraji, ve kterém je zapsán ve stálém seznamu voličů. Návrh je přípustný, protože se jím navrhovatel nedomáhá neplatnosti celých voleb, ale navrhuje pouze neplatnost volby kandidátky zvolené v kraji, kde byl

oprávněn vykonat své aktivní volební právo. Takový návrh učinit může. Důvody, o které navrhovatel návrh opírá, se však týkají voleb jako celku.

[9] Obdobnou situací se již zabýval Nejvyšší správní soud ve výše zmíněném usnesení č. j. Vol 5/2006-46. Zdůraznil, že v takovém případě vzniká nepoměr mezi procesním prostředkem občana (§ 87 odst. 1 volebního zákona), pakliže se podstata tvrzených důvodů neplatnosti volby daných kandidátů dotýká voleb na celostátní úrovni, a mezi možnými limity pro rozhodování soudu o tomto prostředku. S možností vypsání nových voleb do Poslanecké sněmovny pouze v jednom volebním kraji (resp. v několika krajích) v důsledku rozhodnutí soudu o neplatnosti volby všech zde zvolených poslanců (včetně případných náhradníků) totiž právní řád nepočítá a zavedení této možnosti by znamenalo mj. zásadní redefinici celého volebního systému. Takovéto rozhodnutí soudu proto za stávající zákonné úpravy pojmově nepřipadá v úvahu. Důvodnost návrhu lze proto zvažovat pouze ve vztahu ke konkrétním kandidátům.

[10] Jestliže však občan požaduje rozhodnout o neplatnosti volby konkrétních kandidátů z důvodů týkajících se voleb jako celku (např. nekorektní volební kampaně na celostátní úrovni), pak by v případě vyhovění návrhu nebyla uspokojivým řešením výměna daných kandidátů za osoby jiné, kandidující za stejnou politickou stranu, neboť důvod neplatnosti jejich volby by se vztahoval i na tyto náhradníky. Návrh na neplatnost volby kandidáta podaný občanem podle § 87 odst. 1 volebního zákona proto může být soudem shledán důvodným pouze tehdy, pokud soud zjistí porušení volebního zákona, které hrubě ovlivnilo výsledek jeho volby, a zároveň se jedná o porušení řešitelné buď v rámci krajské kandidátní listiny jedné politické strany (tzn. např. jeden z kandidátů protizákonným způsobem poškodil jiné kandidáty na téže kandidátní listině natolik zásadním způsobem, že je namístě prohlásit jeho volbu za neplatnou a na jeho místo nastupuje v pořadí první nezvolený náhradník) anebo i napříč stranami, to však pouze tehdy, pokud se bude jednat o zásadní protizákonnost zjištěnou při hlasování a zjišťování volebních výsledků (např. byly chybně vyhodnoceny či sečteny hlasovací lístky, přičemž při jejich správném posouzení by mandát připadl odlišné straně).

[11] V případě voličem namítaných důvodů týkajících se voleb jako celku soud zásadně nemá prostor pro případné vyhovění návrhu, jelikož nedisponuje procesním nástrojem pro řešení této situace. Pouze v případě návrhu politické strany, hnutí nebo koalice, které kandidovaly ve všech volebních krajích, by soud mohl v konečném důsledku zpochybnit volbu i všech zvolených kandidátů v celé republice, a proto se může zabývat i důvody majícími celostátní charakter.

[12] Tvrzení, jimiž navrhovatel odůvodňuje svůj návrh (v případě námitek týkajících se softwaru na sčítání výsledků hlasování navíc pouze hypotézy a domněnky), tedy s ohledem na vymezení soudního přezkumu voleb v § 87 odst. 1 volebního zákona nemohou být důvodem k vyslovení neplatnosti volby kandidátů. I pokud by totiž byla shledána pravdivými, nemohly by být napraveny výrokem soudu o neplatnosti volby konkrétní kandidátky ve Středočeském kraji, nýbrž by se nutně musely promítnout do posuzování vlivu těchto nezákonností na celostátní výsledek voleb. Koalice PIRÁTI a STAROSTOVÉ totiž kandidovala ve všech volebních krajích, nešlo navíc o jedinou

koalici, která se voleb účastnila a získala mandáty. Pokud by byla účast koalic ve volbách jakkoli problematická, muselo by se to nutně promítnout do celostátního výsledku voleb.

[13] Nad rámec nutného odůvodnění Nejvyšší správní soud uvádí, že společná kandidatura politických stran a politických hnutí v koalicích je možnost, se kterou volební zákon počítá po celou dobu své účinnosti. Článek 5 Ústavy sice stanoví, že *politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran*, s existencí koalic výslovně nepočítá, to však neznamená, že jsou koalice protiústavní. Volná soutěž politických stran se totiž může projevit i tak, že se několik z nich na základě svého svobodného rozhodnutí spojí (srov. body 169 a následující výše citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/17). Na volební účasti koalic tedy nelze spatřovat nic protiústavního. Zároveň platí, že „společný" volební zisk koalice nelze rozpočítávat mezi jednotlivé politické strany, které ji tvoří (proti takovému postupu se vymezil i Ústavní soud v bodě 173 nálezu Pl. ÚS 44/17), mandáty se přidělují konkrétním kandidátům koalice podle jejich pořadí na kandidátních listinách a počtu přednostních hlasů.

III. Závěr a náklady řízení

[14] Nejvyšší správní soud tedy z výše uvedených důvodů vyhodnotil návrh jako nedůvodný, a proto ho zamítl.

[15] Nákladový výrok se opírá o § 93 odst. 4 soudního řádu správního, podle něhož nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Usnesení nabývá právní moci dnem vyvěšení na úřední desce Nejvyššího správního soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 3. listopadu 2021

Tomáš Langášek
předseda senátu